

[p. 191]

Het lijdend subject

Wie zegt dat in het christendom fysieke pijn en lijden centrale begrippen zijn, ver-

[p. 192]

telt geen nieuws. Het symbool van het kruis spreekt wat dit betreft boekdelen. Vreemd genoeg speelt het kruis hoegenaamd geen rol in *The Suffering Self* van Judith Perkins, en begint zij haar onderzoek bij vroeg-christelijke martelaarsakten.

De belangrijkste these van het boek luidt dat in de vroege Romeinse keizertijd (eerste en tweede eeuw) 'een nieuw cultureel subject geconstrueerd' werd, te weten een representatie van het menselijke zelf als een lijdend lichaam. Christelijke martelaren, met hun vaak zeer uitgesproken wens tot lijden, verscheurd worden en sterven, maken dit wel heel aanschouwelijk. Ook bij latere pilaarheiligen is dit goed te zien. Door hun keuze voor lijden stellen zulke christelijke helden zich buiten de sociale orde. In de goddelijke orde daarbuiten staan ze - naar eigen opvatting - juist sterk.

Grote, soms obsessieve aandacht voor het lijdende lichaam is niet iets wat met het christendom uit de lucht komt vallen. Ook dit is geen nieuw inzicht, maar Perkins' analyses van een aantal heidense teksten maakt het weer eens goed duidelijk. Soms blijkt het lijdende lichaam niet zo cruciaal voor het zelfbeeld, bijvoorbeeld in de antieke Griekse romans en bij een filosoof als Epictetus. Maar andere teksten, zoals die van Aristides en Marcus Aurelius, van Galenus en andere medici lijken op dit punt juist vrij nauw aan te sluiten bij de christelijke geschriften.

Met dit laatste punt is de voornaamste verdienste van *The Suffering Self* genoemd: door de nevenschikking van christelijke en heidense teksten ontstaat een genuanceerd beeld van de zelfrepresentatie in de vroege Keizertijd, en de rol van het zieke, lijdende lichaam daarin. Minder gelukkig is de structuur van het boek, met min of meer op zichzelf staande (en deels ook apart gepubliceerde) hoofdstukken. Ook is de aandacht onevenwichtig verdeeld: de Griekse romans komen zeer uitvoerig aan bod, terwijl het korte slothoofdstuk over heiligenlevens een beetje afgerafeld lijkt.

Tenslotte is er weer het obligate postmoderne jargon ('discourse', 'representational enterprise', 'producing a particular discursive subject'), maar daar moeten we maar doorheen kijken. Perkins' nuchtere benadering van de christelijke teksten werkt ook vaak verfrissend.

□ Vincent Hunink

Judith Perkins, *The Suffering Self. Pain and Narrative Representation in the early Christian Era*, Routledge, London/New York, 1995, 254 blz., paperback, £ 12,99, ISBN 0-415-12706-8.